

ZESPÓŁ POLICYSTYCZNYCH JAJNIKÓW

Zespół policystycznych jajników (Polycystic Ovary Syndrome - PCO) to pojęcie obejmujące niejednorodną grupę schorzeń. Choroba ta spotykana jest zarówno wśród kobiet z regularnymi cyklami owulacyjnymi o prawidłowej masie ciała, u których torbiele w jajnikach wykryto przypadkowo podczas badania USG, jak również u kobiet z w pełni rozwiniętym (opisanym przez Steina i Leventhala) obrazem klinicznym, na który składają się rzadka miesiączka lub jej brak, otyłość, nadmierne owłosienie typu męskiego (hirsutyzm) oraz nadmiar hormonów męskich (hiperandrogenizm). Ocenia się, że na zespół PCO cierpi 3 - 5% wszystkich kobiet, jednak w populacji kobiet z zaburzeniami miesiączkowania spotyka się go u ponad 50%. Można zatem zespół ten uważać za najczęściej wykrywaną chorobę endokrynologiczną u kobiet. Z różnorodnych objawów PCO należy wymienić przetłuszczającą się skórę, nadwagę, niepłodność i poronienia nawykowe. Otyłe pacjentki z PCO częściej zapadają na inne choroby, np. nadciśnienie tętnicze, cukrzycę, choroby układu krążenia i dróg żółciowych. U wielu występuje mniejszego lub większego stopnia oporność na insulinę, co niekoniecznie wiąże się z otyłością.

Zaburzenia cyklu miesiączkowego mogą stać się przyczyną wielu chorób związanych z nadmiernym oddziaływaniem hormonów na błonę śluzową macicy, powodując jej przerost. Większość cykli w PCO to tzw. cykle bezowulacyjne, w których nie dochodzi do uwolnienia komórki jajowej zdolnej do zapłodnienia. Cykle bezowulacyjne spowodowane są zaburzeniami hormonalnymi. Zmiany hormonalne powodują, że w cyklu miesiączkowym dochodzi do wzrostu pęcherzyka Graffa, w którym mieści się komórka jajowa lecz nie dochodzi do jej uwolnienia. Pod wpływem androgenów pęcherzyk obumiera w wyniku czego tworzy się małe cystka. Powtarzająca się sytuacja w kolejnych cyklach powoduje powstawanie licznych torbielek w jajniku co w rezultacie doprowadza do jego znacznego powiększenia. Torbiełki te najczęściej umiejscawiają się blisko zewnętrznej powierzchni jajników. Cykle bezowulacyjne stanowią główną przyczynę niepłodności kobiecej. Brak owulacji uniemożliwia bowiem zajście w ciążę. Występowanie wielotorbielowatych jajników najłatwiej rozpoznać w badaniu ultrasonograficznym. Jeżeli stanowią one jedyny objaw PCO schorzenie to najczęściej rozpoznawane jest w trakcie kontrolnych badań ginekologicznych.

Bardzo często występującym objawem PCO jest nadmierne owłosienie u kobiet, pojawiające się w miejscach typowych dla mężczyzn. Owłosienie pojawia się na klatce piersiowej, twarzy, ramionach, brzuchu oraz innych częściach ciała. Często zauważa się jednocześnie nadmierne wypadanie włosów lub też łysienie typu męskiego. Czasami dołączają się zaburzenia polegające na występowaniu różnego rodzaju zmian skórnych. Może pojawić się trądzik, łojotok. Niezmiernie rzadko mogą występować takie objawy jak obniżenie tonu głosu, przerost łąchaczki czy też zmiana sylwetki ciała (tzw. bawoli kark). U kobiet z PCO bardzo często spotykana dolegliwością jest nadmierna skłonność do tycia. Jak wiadomo nadwaga w znacznym stopniu zmniejsza szanse na prawidłową owulację i tym samym może wpływać na nasilenie objawów PCO. Większość kobiet z zespołem policystycznych jajników wykazuje znaczną oporność na insulinę. W organizmie wykrywa się większe stężenie insuliny aniżeli jest on w stanie wykorzystać. Insulina ta stymuluje jajniki do wytwarzania androgenów. Prócz zaburzeń wytwarzania insuliny można również zauważyć nieprawidłowy profil lipidowy.

W celu ustalenia prawidłowego rozpoznania konieczne jest przeprowadzenie wielu badań. Podstawowym badaniem jest badanie ginekologiczne. Dokładnie zebrany wywiad może mieć bardzo duży wpływ na dalszą diagnostykę chorej. Bardzo przydatnym badaniem diagnostycznym jest badanie ultrasonograficzne. Pozwala ono na ocenę struktury oraz wielkości jajników. W obrazie USG w przypadku PCO uwidocznione są jajniki z dużą liczbą niepękniętych pęcherzyków jajnikowych, niejednokrotnie jajniki te są znacznie powiększone. Ogromne znaczenie ma wykonanie badań hormonalnych pozwalających na dokładną ocenę stężeń poszczególnych hormonów. Ze względu na różnorodny obraz kliniczny tego schorzenia rozpoznanie zespołu policystycznych jajników nie jest sprawą łatwą.

Leczenie zespołu policystycznych jajników uzależnione jest od objawów jakie wywołuje to schorzenie. W celu uregulowania cyklu najczęściej stosuje się leczenie farmakologiczne polegające na stosowaniu tabletek antykoncepcyjnych. Pozwalają one poprzez zmniejszenie wydzielania

androgenów, na znaczne ograniczenie innych objawów spotykanych w PCO jak np. nadmierne owłosienie czy też trądzik. W przypadku, gdy do nieregularnego miesiączkowania dołącza się brak owulacji a tym samym problemy z zajściem w ciążę można podjąć zarówno leczenie farmakologiczne podając leki hormonalne indukujące owulację jak również leczenie chirurgiczne.

Zespół policystycznych jajników i jego leczenie nadal będą przedmiotem zainteresowania lekarzy ogólnych i ginekologów. Przyczyna tego schorzenia, na którą najprawdopodobniej składa się wiele czynników, pozostaje niejasna. W leczeniu niepłodności związanej z PCO stosuje się z powodzeniem różne metody terapeutyczne. Ustalenie, która metoda jest najlepsza, będzie możliwe dopiero po przeprowadzeniu większych, dobrze udokumentowanych badań.

Jarosław Jacek Maj
lekarz ginekolog-położnik
www.medic.hg.pl
jarekmaj@poczta.fm